

בס"ד. שיחת אחרון של פסח, ה'תשי"א.

בלתי מוגה

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה].

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר בא' משיחותיו: שביעי של פסח קשור עם משה רבינו, ולכן קורין בו "אז ישיר משה"²,

— ויש להוסיף, שבפסוק זה מודגשת מעלתו של משה כפי שהוא בכל עצמותו ("ווי ער שטייט מיט זיין גאַנצע עצמיות"): בפסוק זה מדובר אודות השירה של "משה ובני ישראל", ואעפ"כ נאמר "ישיר" לשון יחיד (אף שלכאורה מתאים יותר לומר "ישירו" לשון רבים³), להורות על ההתכללות דכל בני" במדרגתו של משה, שזוהי מעלתו של משה בתור נשיא ישראל, שכן, מעלתם של נשיאי ישראל היא בהיותם יחד עם צאן מרעיתם, שאז עומדים הם בכל עצמיותם, וכיון ששביעי של פסח הוא יומו של משה רבינו, כפי שהוא בכל עצמיותו, ה"ה כולל את כל בני" "אז ישיר משה ובני ישראל", "ישיר" לשון יחיד —

ואחרון של פסח קשור עם משיח, ולכן קורין בו (בהפטרות) "ויצא חוטר מגזע ישי וגו"⁴.

משה ומשיח שייכים זל"ז, ועד ש"גואל ראשון (משה) הוא גואל אחרון" (משיח)⁵. וכמשנת"ל⁶ שהחילוק ביחס לשבטים [שמשה הוא משבט לוי, ומשיח ("חוטר מגזע ישי") הוא משבט יהודה] הוא רק בחיצוניות, אבל בפנימיות, "גואל ראשון הוא גואל אחרון". ויש מעלה מיוחדת לכל א' מהם.

— בא' הביכלאך' ישנו סיפור שפעם אמר הצמח-צדק דרוש שהי' משמע ממנו שמעלת משה רבינו גדלה ממעלת משיח, חלשה דעתו ונתנמנם, ובא אליו רבינו הזקן (בחלומו) ואמר לו שיש מעלה במשה ויש מעלה במשיח: משה הי' "א' פראקטיקער דאקטאָר" (רופא בעל נסיון

(1) שיחת ליל אחש"פ תש"ד בתחלתה (סה"ש תש"ד ע' 105).
 (2) בשלח טו, א.
 (3) ראה שמו"ר פכ"ג, ט.
 (4) ישעי' יא, א.
 (5) ראה שמו"ר פ"ב, ו. זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי.
 (6) שיחת שש"פ (לעיל ע' 29).
 (7) מכת"י של הרש"ב מבאריטאָוו (נעתק במגדל עוז (כפ"ח, תש"מ) ריש ע' קפז).

מעשי), ולכן ניתנו על ידו מצוות מעשיות, ואילו משיח אינו "פראַקטיקער דאָקטאָר", כי אם, שעל ידו תתגלה פנימיות התורה.

* * *

ב. מאמר ד"ה והניף ידו על הנהר גו'.

* * *

ג. המעלה המיוחדת דחג הפסח לגבי שאר ימים טובים — שבו ניוזן הגוף הגשמי מאכילת מצה שהיא מצוה.

ואף שגם אכילת שבת ויו"ט מצוה היא, שהרי בשבת ישנו החיוב "לענגו בעונג אכילה ושתי"י"⁸, וביו"ט ישנו החיוב ד"שמחה .. במאכל ומשתה"⁸, "אין שמחה אלא בבשר כו' אין שמחה אלא ביינ"י"⁹ [בזמן שביהמ"ק הי' קיים היו אוכלין בשר שלמים לשמחה, ועכשיו .. אין יוצאים ידי חובת שמחה אלא ביינ"י"¹⁰] — מ"מ, יש הפרש בין אכילת שבת ויו"ט לאכילת מצה בפסח, שבשבת וביו"ט אין המאכל והמשקה עצמם מצוה, כי אם, שעל ידם מתקיימת מצוה, אבל אין המצוה שייכת לגוף המאכל, שאינו אלא כמו סיבה לקיום המצוה, משא"כ בפסח, המצוה עצמה היא מצוה.

וע"ד המוזכר לעיל (בהמאמר¹¹) ההפרש בין קיום המצוות ע"י האבות לקיום המצוות לאחר מ"ת, שאף שגם קיום המצוות דהאבות הי' בדברים גשמיים, מ"מ, "ריחות היו"¹², כיון שקיום המצוה לא פעל בגוף הדבר הגשמי, משא"כ לאחר מ"ת פועלת המצוה בהגשם עצמו, שגוף הדבר הגשמי שנעשית בו המצוה מתברר ומזדכך עד שנעשה חפצא דקדושה.

ד. ובאיור הענין¹³:

מצה — נקראת "מיכלא דמהימנותא"¹⁴ (מאכל האמונה), ש"ע"י אכילת מצה תתחזק האמונה בלב נשמות ישראל"¹⁵.

לקונטרס שי"ל לקראת חג הפסח (סה"מ

תשי"א ע' 9-218. לעיל ע' 4).

14) זח"ב קפג, ב. וראה לקו"ת צו יב, ב.

יג, ד. ובארוכה — בשער האמונה לאדמו"ר

האמצעי. ובכ"מ.

15) סהמ"צ להצ"צ מצות חמץ ומצה

בתחלתה (דרמ"צ כב, ב).

8) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב.

9) פסחים קט, א.

10) שו"ע אדה"ז שם סתקכ"ט ס"ז.

11) לעיל ע' 34 ואילך.

12) שהש"ר פ"א, ג (א). וראה לקו"ש

ח"ח ע' 58 ואילך. וש"ג.

13) בהבא לקמן — ראה המשך וככה

תול"ז פרק ס (נעתק בקיצור בהקדמה

והמשל לזה — ממארז"ל¹⁶ "אין התינוק יודע לקרות אבא כו' עד שיטעום טעם דגן", ודוגמתו בנמשל, שע"י אכילת המצה (טעם דגן) נעשית אצל כאו"א מישראל הידיעה לקרות לאביהם שבשמים, שתקבע בלבם האמונה בו ית'.

ומזה מובן גודל העילוי דאכילת מצה — כמו התינוק שטועם טעם דגן, שאף שבעת טעימת הדגן עדיין אינו קורא אבא (שהרי ע"י טעימת הדגן נעשית הידיעה לקרות אבא, ואילו קריאת אבא בפועל באה לאח"ז), ולא עוד אלא שגם "קריאתו אבא כו' אחר טעימתו טעם דגן אינה ידיעה והשגה אמיתית מהו אביו, שהוא היותו מולידו . . ושטבעי רחמי האב על הבן לפרנסו ולכלכלו ולהספיק כל צרכיו, כי התינוק אינו מכיר בכל זה, רק קוראו אבא בלבד", מ"מ, "בקריאה זו שקורא אבא יש בהעלם כל ענין האמיתי"¹⁷ ("דער גאַנצער עצם"), וקריאה זו (שיש בה כל העצם) באה מצד טעימת הדגן, שדוגמתה בנמשל היא אכילת המצה.

ובלשון הקבלה והחסידות¹⁸ — שהמצה היא קטנות אבא, אבל, יש בזה גם גדלות אבא, עצמות ומהות א"ס ב"ה.

ה. ומזה מובן גם בנוגע להפעולה על הגוף הגשמי שניזון מאכילת

מצה:

באכילת שבת ויו"ט שנעשית דם ובשר כבשרו — אף שחלק הדם והבשר שנעשה מאכילה זו הוא נעלה יותר משאר חלקי הגוף, הרי, להיותו חלק פרטי בלבד, אין בכחו לפעול על כללות הגוף ונה"ב שלא יעלים ויסתיר; משא"כ באכילת מצה — אין הפעולה בחלק וענין פרטי, אלא בענין האמונה ("מיכלא דמהימנותא"), ובנוגע לענין האמונה לא שייך העלם והסתור ובלבול מצד הגוף ונה"ב.

אמונה¹⁹ ענינה אמת (כמאמר²⁰ "איהו אמת ואיהי אמונה"), שנקרא בריח התיכון שמבריה מן הקצה אל הקצה²¹, שחודר לגמרי ("עס נעמט דורך דורך-און-דורך"), ובמילא, לא יתכן שיהי' דבר המעלים על אמונה.

*

19) נזכר גם הפירוש דאמונה מלשון רגילות כמו אומן המאמן את ידיו (תניא פמ"ב) — חסר הענין (המו"ל).
20) זח"ג רל, א. לקו"ת ואתחנן ה, רע"ג.
21) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

16) ברכות מ, סע"א. וראה לקו"ת ושער האמונה שם.
17) סהמ"צ שם פ"ב (דרמ"צ שם כג, א).
18) לקו"ת ושער האמונה וסהמ"צ שם.
ועוד.

ו. בנוגע לפרטי הענינים דקריעת ים סוף (בשביעי של פסח), מצינו שבהקדמה לקריעת הים (שהיתה "לפנות בוקר"²², ולפני זה, במשך כל הלילה) כתיב²³ "ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה".

ומבואר בחסידות²⁴ שמשמעות הכתוב הוא שהענן והחושך גופא האיר את הלילה²⁵, היינו, לא זו בלבד שנתבטל החושך, אלא יתירה מזה, שמציאות²⁶ החושך גופא נעשית אור המאיר ("דער חושך אליין האָט געלויכטן").

ועי"ז נעשה הענין דקריעת ים סוף — קריעת ההעלם, ולא רק ההעלם דמלכות דאצילות (שיומשך ויאיר גם בבי"ע, חיבור אצילות עם בי"ע), אלא גם ההעלם שלמעלה מזה ולמעלה מזה ("העכער און העכער"), עד לקריעת ההעלם דצמצום הראשון, שנתגלה בחי' האו"ס שלפני הצמצום, עצמות ומהות א"ס ב"ה.

ונקודת הענין — שע"י ההעלם ("הענן והחושך") באים לגילוי נעלה יותר, וזוהי כוונת ההעלם שעל ידו יבואו לגילוי נעלה יותר. ומתחיל מההעלם דצמצום הראשון שהוא בדרך סילוק — שאי-אפשר לומר שכוונת הצמצום היא בשביל המשכת הקו בלבד, אלא הכוונה היא שלאחרי הצמצום יומשך כל האור שהאיר לפני הצמצום, ויתירה מזה, שיומשך ויאיר אור נעלה יותר שלא הי' יכול להאיר לפני הצמצום, כי אם לאחרי וע"י הצמצום דוקא²⁷.

ז. וכשם שהגילויים דקרי"ס נעשו ע"י הקדמת הארת החושך, כן הוא גם בנוגע להגילויים דלעתיד לבוא — שעז"נ²⁸ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" — שההכנה אליהם נעשית ע"י הארת החושך: ידוע²⁹ שהגילויים דלעתיד לבוא נעשים ע"י מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, אשר, כללות העבודה בזמן הגלות היא במעמד ומצב

26 להעיר מב' הדעות בענין החושך — אם הוא העדר האור בלבד, או שהוא מציאות בפ"ע, ומבואר בחסידות שישנם ב' הענינים, העדר האור, ומציאות בפ"ע (ראה לקו"ש ח"י ע' 180. וש"נ).

27 ראה המשך תרס"ו ע' ד. סה"מ תש"ב ע' 28 ואילך.

28 מיכה ז, טו.

29 תניא רפל"ז.

22 בשלח יד, כז.

23 שם, כ.

24 ראה המשך תרס"ו ע' רכו. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלד-מב. ח"ג ע' א'שכג-ח. סה"מ תשי"א ע' 339.

25 שהרי לא נאמר "ויהי הענן והחושך למצרים ויאר עמוד האש את הלילה" (כפירוש רש"י), אלא בחדא מחתא — "ויהי הענן והחושך ויאר (הענן והחושך עצמו) את הלילה".

של העלם והסתר דוקא, ואעפ"כ, לא זו בלבד שלא מתפעלים מההעלמות וההסתרים, אלא אדרבה, מנצלים את מציאות³⁰ ההעלם וההסתר גופא שעל ידו יתוסף עוד יותר בתוקף העבודה כו'.

ולדוגמא — בנוגע לכללות העבודה עם ההעלם וההסתר של הגוף

דוקא:

נתבאר לעיל³¹ ההפרש שבין יצי"מ ללעת"ל — שביצי"מ (שאז היתה רק התחלת העבודה) נאמר³² "כי ברח העם", "מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו כו"³³, היינו, שהגוף לא נתברר עדיין אלא נשאר בשיקוצו ותיעובו, ועד שהוצרכו "לברוח" מהמעמד ומצב של הגוף, משא"כ לעתיד לבוא כתיב³⁴ "ובמנוסה לא תלכוך", משום שיהי' זה לאחרי שלימות העבודה עם הגוף דוקא, לפעול בירור וזיכוך הגוף עד שהגוף עצמו יאיר ("דער גוף אליין וועט לייכטן").

ודוקא ע"י העבודה עם הגוף יתחדש לעתיד לבוא העילוי דראיית

מהות האלקות בראי' מוחשית בעיני בשר:

בזמן הזה אין אנו יודעים ואין אנו יכולים לצייר בשכלנו המושג של ראיית המהות דאלקות. — ראיית המהות שייכת אצלנו בדברים גשמיים בלבד, ובגשמיות גופא רק במציאות המהות, ולא באמיתת מהותו (מהות המהות) שהיא הנפש שבו, שבזה שייך רק ידיעה והבנה, ועד לראיית עין השכל, אבל לא ראי' מוחשית. והחידוש דלעתיד לבוא, בביאת המשיח — שבמהות האלקות תהי' ראי' מוחשית בעיני בשר, שהחידוש בזה הוא בשתים: (א) ראיית מהות האלקות, (ב) בראי' מוחשית בעיני בשר.

וחידוש זה (ראי' מוחשית בעיני בשר במהות האלקות) הוא מצד

הגוף דוקא, כי, מצד הנשמה שייך הענין של הבנה והשגה, הרגש, ועד לראיית עין השכל, אבל ראי' מוחשית בעיני בשר שייכת רק מצד הגוף, אלא שע"י העבודה בבירור וזיכוך הגוף, פועלים שתהי' לעתיד לבוא ראי' מוחשית בעיני בשר במהות האלקות.

ה. ומזה מובן גם בנוגע לענין ההסתלקות:

ענין ההסתלקות הוא העלם והסתר הכי גדול — יותר מההעלם

(32) בשלח יד, ה.

(33) תניא פל"א.

(34) ישעי' נב, יב.

(30) שהרי החושך הוא מציאות בפ"ע

(כנ"ל הערה 26).

(31) שיחת ליל ב' דחגה"פ ס"ט (לעיל ע')

וההסתר (שמצד הגוף, ובפרט) שבזמן הגלות — כמארז"ל³⁵ "סילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר .. מחורבן ביהמ"ק".

אלא שעיי"ז דוקא באים לעילוי גדול יותר — כמרומז בלשון הזהר³⁶ "אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין", שקאי על המשכת וגילוי אור נעלה ביותר שהוא באופן של רוממות שלכן נקרא בלשון של סילוק³⁷.

— האמת היא שכל שתגדל מעלת האור, לא מסתפקים בבחינת הגילויים בלבד. לא בשביל זה סבלו בני"י ("ניט צוליב דעם זיינען אידן אויסגעריסן געוואָרן"...) כל משך זמן הגלות, ולא בשביל זה הי' ענין ההסתלקות ש"קשה .. יותר .. מחורבן ביהמ"ק". אלא, רצונם של בני"י, יהודים בכלל וחסידים בפרט, שתהי' התגלות עצמותו ית'³⁸ ("עצמות אַליין")! ...

וזה יהי' במהרה בימינו — כאשר הרבי יוליכנו לקראת משיח צדקנו.

*

ט. (כ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלא קומותו ואמר:)

כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר כתב את הספר-תורה לקבלת פני המשיח, אמר³⁹, שבתחילה עלה ברעיונו לכתוב הס"ת בעצמו, ואח"כ החליט לזכות בכתיבת הס"ת את כלל ישראל. — הרבי רצה וזיכה את כלל ישראל, הן אלה שרצו והשתתפו בכתיבת הס"ת בשעתו, הן אלה שירצו וישתתפו לאח"ז, ואפילו אלה שגם לאח"ז לא ירצו בכך ברצון הגלוי, כיון שזהו רצונם האמיתי⁴⁰.

כתיבת ס"ת היא (לא כדי שתהא מונחת בקרן זוית⁴¹, אלא) כדי שילמדוה ויקיימוה, ללמוד וללמד, להרביץ תורה ברבים. וכיון שכן, צריכים כל המשתתפים בכתיבת הס"ת להתעסק בהרצת תורה ברבים.

ובפרטיות יותר:

אלה שקיבלו הוראות מהרבי בנוגע להרצת התורה — בודאי

(38) ראה גם שיחת ליל ב' דחגה"פ ס"ז

(לעיל ע' 13).

(39) ראה אג"ק שלו ח"ו ע' רעה. וראה גם

לקו"ש ח"ב ע' 589. שיחת יו"ד שבט ס"ג

(תו"מ ח"ב ע' 213). ועוד.

(40) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

(41) ע"ד לשון חז"ל — קידושין סו, א.

(35) אי"ר פ"א, לו.

(36) ח"ב קכת, ב. תניא פכ"ז. לקו"ת ר"פ

פקודי.

(37) תו"א ס"פ ויקהל. סה"מ תשי" ע'

112. ד"ה באתי לגני שנה זו פ"ז (תו"מ ח"ב

ע' 201. תו"מ סה"מ שבט ע' ער).

צריכים לעסוק בהרבצת התורה, ולא טוב הדבר שיש ביניהם כאלה שנעשית אצלם חלישות בהרבצת התורה.

וגם אלה שלא קיבלו הוראות מהרבי בנוגע להרבצת התורה, אלא שנודמנה להם אפשרות לעסוק בהרבצת התורה — צריכים לידע שלאמיתו של דבר ה"ז גופא הוראה של הרבי, שהרי, כל הענינים הם בהשגחה פרטית, ואצל חסידים קשורים כל הענינים עם הרבי, שגם לאחרי ההסתלקות לא יעזוב צאן מרעיתו⁴², כך, שהעובדה שנודמנה להם אפשרות לעסוק בהרבצת התורה, מהוה הוראה של הרבי שעליהם לעסוק בהרבצת התורה.

וכיון שזוהי ההוראה של הרבי — הולך הרבי בעצמו, ובכל עצמותו ("דער גאַנצער רבי") עם כאו"א ("דער גאַנצער רבי גייט־מיט מיט דעם, און דער גאַנצער רבי גייט־מיט מיט דעם"), שהרי העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס ככולו⁴³.

ולכן, חוב קדוש וזכות קדוש על כאו"א להתעסק בהרבצת התורה, לא להסתגר בד' אמותיו אלא להתעסק בהרבצת התורה, ולידע גודל האחריות שהוטלה עליו ע"י הרבי, שכאמור, הולך עמו בכל עצמותו.

וע"י קיום הוראותיו של הרבי לעסוק בהרבצת התורה — נזכה שהרבי יוליכנו אל הגאולה האמיתית והשלימה.

— דיוק הלשון "גאולה האמיתית והשלימה" הוא לא ביחס לענין מסויים⁴⁴ שיש שוטים שמחשיבים אותו כ"אתחלתא דגאולה"⁴⁵, כי אם, ביחס ל"אתחלתא דגאולה" שבהתגלות תורת החסידות הכללית ע"י הבעש"ט והתגלות תורת חסידות חב"ד ע"י רבינו הזקן ורבותינו נשיאינו שלאח"ז, שזוהי "אתחלתא דגאולה" שממנה באים אל הגאולה האמיתית והשלימה.

י. [כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן יין בידו הק' להעוסקים בהרבצת התורה, ובירכם בהצלחה בהרבצת התורה, ולכמה מהם נתן גם ברכות פרטיות.

במעמד זה ביקשו יין אחדים מהבעל־בתיים התומכים בישיבה, והשיב להם כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

42) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' קמא.
43) ראה כתר שם טוב בהוספות סרכ"ז.
44) הכוונה, כנראה, לתקומת מדינת ישראל (המו"ל).
45) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 149 בהערה. חט"ו ע' 491 ואילך. ועוד.

אינני רוצה לערב הגשמיות עם הרוחניות, שכן, כאשר תומכי הישיבה יעסקו ברוחניות, אזי יחסר בהגשמיות⁴⁶.

יא. (אח"כ אמר):

כ"ק מו"ח אדמו"ר רצה ודרש שזקני רבני אנ"ש יתמסרו להדרכת הצעירים. — אינני יודע אם עושים כן, ובכל אופן, צריכים לעשות כן. ולכן, אתן להם יין בשביל ההתעסקות בעבודה שהרבי הטיל עליהם, ויה"ר שיצליחו בעבודתם.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן יין לזקני רבני אנ"ש, וברכם בברכות פרטיות].

יב. [אח"כ נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א יין להבעלי-בתים תומכי הישיבה, "תמכין דאורייתא", וברך לכאו"א בפרטיות.
לא' אמר:]

חסיד — אומר הרבי⁴⁷ — הוא כמו עז, שממלאת את תפקידה ליתן חלב, ואינה יודעת שום דאגה למזונותי, כיון שבעלי' דואג לספק לה כל צרכי', וכך צריך חסיד למלא את התפקיד שדורש ממנו הרבי, ובמילא ידאג הרבי לכל עניניו.

[לא' אמר:]

שמחה פורצת גדר⁴⁸.

השמחה — אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהשיחה⁴⁹ — היא מהטוב של הזולת ("פון יענעם'ס טוב"), שכן, מעצמו, אין מה לשמוח... אלא השמחה היא מהזולת, כי הזולת הוא טוב ("יענער איז דאָך טוב").

ושמחה זו פורצת גדר. — לאמיתו של דבר אין מציאות של גדר, ורק נדמה שיש גדר, אלא שזה גופא (שנדמה שיש גדר) הוא הגדר. ופריצת הגדר היא ע"י השמחה.

[לא' אמר:]

צריכה להיות היציאה ממציאותו ("מ'דאַרף אַרויסגיין פון זיך").

48) סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
49) שיחת אחש"פ תרצ"ה סי"ט — שי"ל בקונטרס חג הפסח (סה"מ תשי"א ס"ע 246 ואילך).

46) בהמשך ההתוועדות (ראה לקמן סי"ב) נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א יין גם להתמכין דאורייתא, בפני עצמם (המו"ל).
47) ראה גם אנ"ק ח"ו ע' קיא.

— בפורים יש עצה, ע"פ נגלה⁵⁰, לישון... אבל באחרון של פסח לא קיימת עצה זו!

יג. [כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שיתן יין לתלמידי הישיבה, ולפנ"ז אמר:]

חומר בלתי מצוייר — יכולים לעבדו ("אויסאַרבעטן") באופן היותר נעלה, ועד כדי כך, שמצד כח הפועל שישנו בהנפעל, יכולים לפעול בהחומר עילוי שבאין-ערוך, אף שמצד עצמו אין לו שום ערך לזה.

וכמו ברב ותלמיד, שעם היות שאינם בערך זה לזה, עד כדי כך, ש"עד ארבעין שנין לא קאי איניש אדעתא דרבי"⁵¹, מ"מ, מצד כחו של הרב, כח הפועל בנפעל, נעשה בהתלמיד עילוי שבאין-ערוך, ועד שבמשך הזמן נעשים חושי התלמיד כחושי הרב⁵².

וכל זה ברב ותלמיד — שאף שעליית התלמיד ע"י הרב היא בעילוי שבאין-ערוך, ה"ז סו"ס בסדר והדרגה, כיון שכללות ההשפעה מהרב אל התלמיד היא בסדר והדרגה, צמצום והתפשטות כו'; ואילו אצל רבי וחסיד — העלי' שהרבי מעלה את החסיד היא בלי גבול.

והנה, אף שעלי' זו היא מצד כח הפועל, שמצדו דוקא יכולה להיות הפעולה בהחומר להעלותו לדרגה כזו שמצד עצמו אינו שייך אלי' כלל, מ"מ, נדרש תנאי מסויים גם מצד החומר — שלא יהי' לו ציור משלו ("ער זאָל ניט האָבן קיין אייגענעם ציור"), ואז, יכולה להיות עלייתו מצד כח הפועל ללא שיעור.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

יש כאלה שכבר נעשה אצלם הציור שלהם ("זיי האָבן שוין אַליין געקראָגן אַ ציור"), ובמילא, אי אפשר (ואולי אין צורך...) לשנות אותם מהציור שלהם; אבל הבחורים, תלמידי הישיבה, הם חומר בלתי מצוייר, ובמילא, העלי' שלהם מצד כח הפועל של הרבי⁵³ יכולה להיות ותהי' בלי שיעור!

(קודם שנתן יין לתלמידי הישיבה, אמר:)

50) ראה רמ"א או"ח סתרצ"ה ס"ב.

51) ע"ז ה, ריש ע"ב.

52) ראה סה"מ תשי"ט ע' 51. תשי" ע' (המו"ל).

53) נתבאר שכח הפועל של הרבי הוא באופן של זריעה ונטיעה — חסר הביאור.

13. ועוד.

גם אני הנני תלמיד של כ"ק אדמו"ר ("איך בין אויך דעם רבי'נס אַ בחור"), ולכן אצטרף עם התלמידים, ובדואי לא יתרעמו עלי... (והוסיף בבת-שחוק: וגם אם יתרעמו — לא איכפת לי).

יד. [כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן יין לא' השו"בים, ואח"כ אמר: אמרו חז"ל⁵⁴ "אין ושחט אלא ומשך", היינו, שפעולת השחיטה (בעבודה) היא בדוגמת הקנין דמשיכה, שמושכים החפץ מרשות לרשות, שעי"ז יוצא מהרשות הקודמת ומתעלה לרשות אחרת. ובהקדמה:

בשחיטה — יש חילוק בין בהמה לעוף⁵⁵, שבעוף מספיק שחיטת רוב סימן אחד, ושט שהוא המיוחד שבסימנים⁵⁶, משא"כ בהמה יש צורך בשחיטת רוב שנים, לא רק ושט אלא גם קנה; "בהמה שנבראת מן היבשה הכשרה בשני סימנים .. עוף שנברא מן הרקק הכשרו בסימן אחד"⁵⁷. וההסברה בזה, ש"הבהמה .. מחומר הגס .. בב' סימנים (ושט וקנה) שנשחטו יזדכך חומרה שהוא יותר גס", משא"כ "עופות שנבראו מרקק צריך זיכוך בסימן א"⁵⁸, ושט בלבד.

וענינו בעבודה:

החילוק בין הושט להקנה — שהושט משמש לאכילה ושתי', והקנה משמש להרוח-חיים. ולכן, מי שאינו חומרי כ"כ (בדוגמת עוף), מספיק לו שחיטת סימן א', הושט, היינו, להזהר מחומריות בנוגע לאכילתו ושתייתו שתהי' כדבעי; ומי שהוא חומרי יותר (בדוגמת בהמה), זקוק לשחיטת ב' סימנים, לא רק הושט אלא גם הקנה, היינו, שצריך זהירות מחומריות (לא רק בנוגע לעניני אכילה ושתי', אלא) גם בנוגע להרוח-חיים שלו, עניניו הרוחניים, שיהיו כדבעי ("ער דארף באַוואָרענען אויך זיינע רוחניות").

ולדוגמא — בנוגע ללימוד התורה — להזהר מהלימוד שלא לשמה, החל מהפירוש הפשוט דשלא לשמה, ע"מ שיקרא רב, וכיו"ב, אלא ללמוד לשמה⁵⁹. ועד"ז בנוגע להרבצת התורה — שכאשר לומד עם תשב"ר, צריך להשתדל ללמדם (לא רק תורה לבד, אלא) תורה ויראת

54) חולין ל, ב. וראה לקו"ש חי"ט ע' 57) שם כז, ב.

206. וש"נ. 58) חדא"ג מהרש"א שם.

55) חולין כז, רע"א (במשנה). 59) ראה בארוכה תו"מ ח"א ע' 134

56) שם כח, א (לדעת רב אדא בר אבהה). ואילך.

שמים, ע"י לימוד החסידות, כולל גם להשתדל לפעול על הורים שישלחו את ילדיהם לתלמוד-תורה שמלמדים בו תורה ויראת שמים, ולקרב גם את ההורים עצמם — תחילה ליהדות בכלל, ואח"כ גם לחסידות.

טו. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): צריכים לעסוק בהרבצת והפצת התורה בכלל, ובהרבצת והפצת תורת החסידות בפרט, — לדאבוננו עוסקים בהרבצת התורה מועטים בלבד, ובנוגע להפצת תורת החסידות, כמעט שאין בכלל מי שעוסק — ועי"ז ממהירים ומקרבים ביאת משיח צדקנו⁶⁰.

האמת היא שמשיח כבר נמצא ("ער איז שוין דא"), וזוהי רק אשמתכם... — אסור לומר על יהודים ענין של אשמה, אבל...

משיח כבר "עומד אחר כתלנו"⁶¹, וממתין לצאת ולגאול את בני ישראל ואינו מתעכב אפילו כדי קשירת שני נגעים (אלא "שרי חד ואסיר חד")⁶², ברגע שיעשו תשובה, יגאלם מיד⁶³, ובמילא, הרי הוא מצדו כבר נמצא, ואין הדבר תלוי אלא בנו.

ולכן צריכים לעסוק בהפצת תורת החסידות חוצה,

וכדבריו של רבינו הזקן⁶⁴ — שלהיותו נשיא, בודאי יתקיים רצונו ("ער וועט זיכער אויספירן") — שתורת החסידות אינה ענין של מפלגה, אלא תהי' נחלת כלל ישראל,

וכשיעסקו בהפצת תורת החסידות, יקרבו ביאת המשיח רגע אחד קודם!

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות, ולכפול בבא הד' — ז' פעמים].

* * *

טז. לאחרי חג הסוכות ישנו היו"ט דשמיני-עצרת, כמבואר במדרש⁶⁵ המשל למלך שאמר לבניו "בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם";

64 ראה שיחת יום ב' דחגה"פ תש"ד (סה"ש תש"ד ע' 93). סה"מ תשי"א ע' 136.

לקו"ש ח"ט ע' 344. ועוד.

65 הובא בפרש"י אמור כג, לו. פינחס כט, לו.

60 ראה אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם טוב בתחלתו).

61 שה"ש ב, ט.

62 סנהדרין צח, א ובפרש"י.

63 רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

אבל לאחרי חג הפסח אין יו"ט נוסף, וטעם הדבר — לפי שבליל ב' דפסח מתחילים לספור ספירת העומר, וכל ימי הספירה הם המשך לחג הפסח, ולאחרי חג הפסח בא חג השבועות, שהוא ה"עצרת" דחג הפסח⁶⁶ (שלכן אין לו זמן קבוע בימי החודש — "פעמים בחמשה פעמים בששה פעמים בשבעה"⁶⁷), אלא קביעותו היא ביום החמישים של ספה"ע⁶⁸).

וכיון שהולך ונמשך חג הפסח, יש להשתדל שהמאמר חסידות וההתוועדות יפעלו גם לאחרי כן, בעשי' בפועל: עשי' בפועל בלימוד התורה, ובפשטות — ללמוד נגלה וחסידות, ועשי' בפועל בקיום המצוות.

"עשי' לעילא"⁶⁹. ע"י עשי' בפועל דוקא — נזכה לגילוי המשיח, שאז יהי גילוי העצמי דעצמות ומהות א"ס ב"ה.

(לאחרי ברכת המזון ותפלת ערבית אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' נוהג לאחל לאחרי פסח: קיץ בריא.

69) זהר ח"ג קח, ריש ע"ב. ח"א קטו, א (הובא בלקו"ת פינחס עח, ב).

66) ראה שהש"ר פ"ז, ב.

67) ר"ה ו, ב.

68) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתצ"ד.